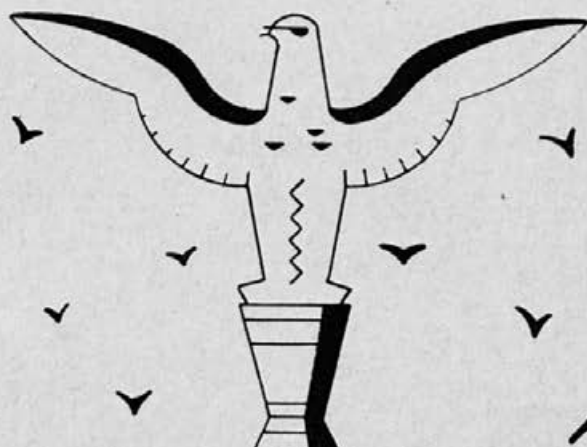

SOKOLIĆ LIST ZA SOKOLSKI NARAŠTAJ

GODINA XIX

BROJ 4

Sadržaj

1. 75 godišnjica prvog sokolskog društva	73
2. O umetnosti	74
3. Popotnik brez roke	76
4. Pogibija Zrinjskog i Frankopana	77
5. Братска слора	80
6. Misli	87
7. Nekaj o Sokolstvu	88
8. Sokoli na šar-planini	90
9. Gašper prvič v Ljubljani	91
10. Naši pesnici: Vesnica proleća. — Сунцу. — Prosjakinja. — Soko. — Otađbini. — Гусле. — Proleće na selu. — Majska noć. — Jeleni. — Слора, љубав и братство. — Naša vojska. — Sokolsko selo. — Застава	95
11. Radovi našeg naraštaja: † Franjo M. Sontor. — Veliki ljudi govore. — Zdravo, naš dragi brat! — Brat Aleksander Kostnapfel. — Miškove počitnice	100
12. Glasnik: Dr. Ljudevit Pivko. — III sokolski slet Češkoslovačkog sokol- skog saveza u Americi. — Aparat za tamanjenje buba. — Prah iz svemira. — Za šalu	103

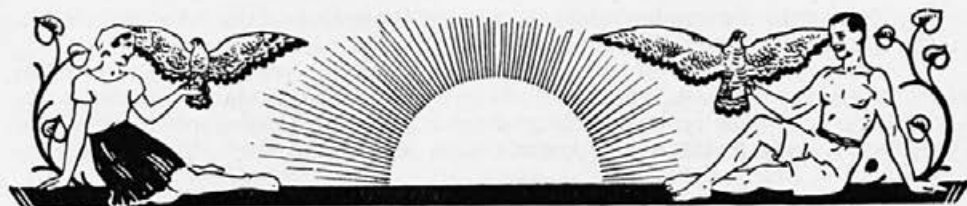
»Sokolić« izlazi na kraju svakoga meseca. Godišnja pretplata Din 20'—, polu-
godišnja Din 10'—, pojedini broj Din 2'—.

Urednik: Josip Jeras, Ljubljana, Levstikova ulica 19.

Izdaje Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije (E. Gangl). — Naslov uprave:
Uprava sokolskih listova, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6. Telefon br. 2312.
Račun pošt. štedionice 12.943.

Rukopisi se šalju na adresu urednika, pretplate i narudžbe upravi sokolskih
listova.

Tiska: Učiteljska tiskara u Ljubljani (pretstavnik Francè Štrukelj).

U LJUBLJANI, APRIL 1937

GODINA XIX • BROJ 4

75 godišnjica prvog sokolskog društva

U mesecu februaru navršilo se 75 godina, otkako je osnovana u prostorijama telovežbačkog instituta Malipetrova u Pragu telovežbačka organizacija »Tělocvičná jednota Pražská« koja je kasnije, na predlog prof. Tонера, prihvatila ime »Sokol«, te tako predstavlja prvu sokolsku organizaciju. Imala je svega 75 članova te je izabrala za svoga starostu Jindržiha Fignera, a za njegova zamenika dra Miroslava Tirša. Prve gimnastičke vežbe održane su 5 marta; stvorene su četiri vrste. Nekoliko nedelja zatim uzme nova organizacija za svoje geslo »Tužme se!« (što znači po smislu: Pregnimo! Nastojmo!) i uvede pozdrav »Na zdar!« Za prvog načelnika bio je izabran dr. Miroslav Tirš. Na prvom drugarskom sastanku 27 marta 1862 g. pojavio se neki članovi u crvenim garibaldinskim košuljama te je zaključeno da svi članovi nazivaju jedan drugoga s bratskim »ti«.

Osnivanje ovoga društva našlo je u zemlji mnogo odziva; već iste godine niklo je po raznim gradovima deset takvih organizacija. Već sledeće godine radio je Tirš na tome da stvori savez svih ovih društava. No ovim nastojanjima stale su na put austrijske vlasti. Posle nekoliko nazadovanja i ponovnog napretka u sokolskom pokretu kojemu je Tirš, prema svojim gimnastičkim i idejnim načelima jedne prave demokratske, na čovečanstvu osnovane organizacije, dao svojstven sadržaj, došlo je tek 24 marta 1889 g. do stvaranja češkoslovačkog sokolskog saveza, dakle istom pet godina posle Tirševe smrti. Ovaj savez je imao 11 sokolskih župa sa 152 sokolska društva i 17.959 članova. Tri godine nakon toga oživotvoren je i moravsko-šleski sokolski savez. 1896 stvoren je zajednički savez češkoslovačkog Sokolstva, koji je 1902 g. zamenjen jedinstvenim češkim sokolskim savezom; ovom savezu je pristupila kao članica i gornjoaustrijska sokolska župa. Prvi starosta ovog saveza bio je dr. Jan Podlipni.

Prvo sokolsko društvo u Pragi priredilo je 16 februara svečanu proslavu svoga 75-godišnjeg postojanja. Na toj proslavi učestvovala su najvidenije ličnosti Češkoslovačke Republike, pa i jugoslovenski poslanik dr. V. Protić.

Mi jugoslovenski sokolski naraštajci radujemo se toj 75-godišnjici bratskog nam sokolskog društva te mu iskreno čestitamo. Ubedeni o ogromnom značaju sokolske ideje u Češkoslovačkoj znamo da je upravo Soko bio onaj koji je svojim nesebičnim, ustrajnim nacionalnim radom spremao celokupni češkoslovački narod za oslobođenje, za svoju slobodnu državu. Nema nika-kve sumnje da bi stvaranje pa i unapređivanje češkoslovačke države bez prethodnog smotrenog rada Sokolstva bilo kudikamo teže nego je bilo. Sokolstvo je dalo u svim predelima zemlje čitave legije požrtvovnih i svesnih radenika, koji su odmah prionuli uz posao sa svom predanošću prema svojoj

teško očekivanoj nacionalnoj državi i prema svojim uzorima, Sokolima Masariku i Benešu i još mnogima drugim.

I našoj Jugoslaviji potrebno je mnogo takvih svesnih i požrtvovnih radenika. Spremajmo se, naraštajci, za taj važan posao, otadžbina nas zove. Ugledajmo se u našu češkoslovačku braću, a pre svega u blagopočivšeg kralja Aleksandra, toga požrtvovnog kovača naše lepe Jugoslavije, i u našeg mladog starostu, kralja Petra II!

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

0 umetnosti

»Intuitivno shvatanje svagda je bilo onaj stvaralački proces u kome se radalo svako pravo umetničko delo i svaka besmrtna misao...

A. Šopenhauer.

1.

Vrlo je opasna zabluda ako smo se pokušali pomiriti s uverenjem da umetnik gleda svet fizičkim okom, kao što ga gledaju mediokriteti. U umetnosti je, naprotiv, prvo i jedino načelo da se snažnom intuicijom, dubokim duhovnim proživljavanjem i uživljavanjem u bitnost stvari i prirode, spozna uzvišena svrha života i da se ni u kom slučaju ne zaustavlja na površinskim oblicima, koji su promenljivi i koji, logično, kao takovi varaju naša čula. Umetnik, dakle, ne podražava prirodu, kao što mnogi neispravno misle, nego on prirodu oseća i shvata; on je prima suštinski, a ne površno, on prodire u dubinu njene duboke tajne — zato se nijedan umetnik neće afirmirati kao takav, niti će biti takav, ako bude poverovao onim slikama, koje prima kroz leću svog fizičkog oka. Takve perspektive u suštini stvari varljive su i nedovoljne da inspirišu jedno zaista vredno umetničko delo.

2.

Ima u životu i prirodi izvesnih pojava i objekata, koji svojom formom vredaju naše estetske ukuse. Takve pojave mi nazivamo »ružnim«, pa otuda dolazi da jednostavne i plitke duše svakidašnjih ljudi smatraju da jedan takav »ružan« motiv nikako ne može postati osnovnom misli nekog umetničkog dela. Prosečan duh, vođen tek nepotpunim pretstavama koje prima kroz čulo vida, smatra da se u pojavama koje bodu njegovu filistarsku estetiku, ne može videti ni osetiti ništa lepoga — takav se jedan motiv ne može obraditi lepo, jer je on, po svojoj spoljašnjoj formi, personifikacija Ružnoće.

Ružno je — po rečniku mediokritetstva — sve što neugodno deluje na ljudska uverenja o lepome, a ta uverenja toliko imaju nijansa koliko na ovoj planeti ima ljudi. I još više, jer mnogi ljudi o lepome usvajaju po nekoliko »uverenja« i ta uverenja redovito su međusobno toliko kontradiktorna da je to za plakanje.

Ružan je prosjak zbog svojih prnja, ružno je siromaštvo zbog svoje bede, ružna je starost zbog očajne svoje senilnosti, ružna je nevera; isto tako ružna je psovka, zločin, krađa, blud i ostalo.

Dobro je da moralisti žigošu moralne stranputice, ali umetnosti je, međutim, pala u deo ta nezahvalna misija da takve crne strane života polepša i ublaži koliko je moguće ili ih sasvim ukloni.

Jedan istinski velik umetnik savladava takve nakarade života, on ih sputava pod božanske uze svoga osećaja lepote i dobrote; sve negacije njegove umetnik svojom pozitivnom dušom pretvara u podnošljive nezgode ili ih sasvim uklanja i one kroz njegovo delo postaju onakve kakav je on, kako

ih on oseća i vidi, to jest lepe. Ima i negativnih umetnika, ali toliko su retki da ih možemo bez brige ostaviti u njihovoj komičnoj uobrazilji da ih svet sluša i veruje im.

Jedan »Hamlet«, jedan »Otelo« ili bilo koja druga velika tragedija, počam od Eshila do dvadesetog veka, iako u stvari nose na sebi žig velikog bola sveta i nesreće roda ljudskoga, u stvari su lepe vizije umetnika, to su lepi primeri ljudske tragike, kobi i nitkovluka.

3.

Kao sve uzvišene misli, dela i pojmovi, koje mogu da kapiraju samo retki bogodani duhovi, tako i umetnost kipi od misterija i za prosečna čoveka nikad objašnjivih fenomena. Stoga se redovito u istoriji događalo da su visoki umetnici bili u ljudskome društvu primani s bagatelisanjem i prezirom.

Paganini je dobio nadimak paklenskog svirača, đavoljeg sina i čoveka koji ima veza s Belzebubom, a sve samo radi toga što je umeo da se služi violinom bolje no ikoji umetnik njegova doba. Ekstravagantni način, kojim je Paganini vodio svoj privatni život, doneo mu je čast da su ga tupoglavi kritičari enoga doba nazvali čak i šarlatanom, običnim afektantom s guslama pod pazuhom.

Jednoga Rafaela, Tolstoja, Šekspira ili Rodena zaista je teško razumeti, ali kada smo se duhom jednom već uzdigli toliko visoko da smo shvatili jednog umetnika, nama se tada o životu pruža sasvim nova, uzvišenija i pravednija slika, mi tada postajemo plemeniti i tek tada možemo reći da donekle razumemo svet. Pre nikako!

Savršeno umetničko delo u stanju je da čoveka, koji se s uspehom uživeo u nj, privede mnogo bliže uzvišenosti i pravilnom shvatanju života, nego ikoja druga manifestacija kulture i ljudskog stvaranja.

Jedna slika Gužonova navela je njegovog zemljaka La Fontena da piše basne, a Roden — posmatrajući Đordonovu »Seosku svečanost« — odbacuje novinarsko pero i prima kiparsko dleto da pravi brončane figure velikih vrednosti.

Jedna stranica Tolstojevih »Ispovesti« pretvorila bi razbojnika u sveca.

Umetnost snaži duh, otkriva tajne sveta i života, ona ublažuje boli i izgrađuje ličnosti — stoga je ona učitelj koji zaslužuje visoko poštovanje dostojnu zahvalnost onih koji znaju i mogu da imaju od nje koristi.

Motiv iz Boke Kotorske. Pogled na tivatski zaliv, pozadi Kotorški zaliv

Popotnik brez roke

(Popotni zapiski.)

Jonsko morje.

Morska gladina je kot zrcalo. Le zdaj pa zdaj se požene riba iz vode, se preobrne v zrak in pade spet v vodo. Parnik pušča za seboj globoko, razpenjeno srebrno sled.

Sedaj nisem več sam. Seznanil sem se s starejšim, zelo prijaznim gospodom. Po rodu je Srb, a kdo je in kaj, mi ni povedal. Končno je pa to vseeno. Na potu se sklepajo poznanstva brez globljih vtisov in vezi. Posedava po krovu. Jako rad pripoveduje. Najraje govori o strahotah svetovne vojne, o borbah na Ceru, koder je izgubil roko, o svojih dveh sinovih, ki sta preživela strahotni umik preko Albanskih gora, nato pa oba v enem dnevu umrla na Krfu za tifusom, pripoveduje, da ne ve, ali sta pokopana ali so ju vrgli v morje. Zagrenjen je. V napredek človeštva ne veruje. Civilizacija, tehnika, znanost ubijajo vse dobro v človeku. Vse se peha za močjo, ljudje se sovražijo; zavist, laž, prevara cveto. Kje je danes sreča? Kdo je zadovoljen? Tisti, ki si je pridobil bogastvo, trepeta zanje in bi si rad nagrabil še več, tisti, ki nič nima, se bori za obstanek.

Krf.

Spet na potu. Obala se odmika. Ljudje na njej so vedno manjši. Na krovu hrešči harmonika, blazno se smeje saksofon. Razgreti pari se vrte v strastnem ritmu.

Potnik brez roke stoji sam ob ograji. Veter se poigrava z njegovimi sivimi lasmi in dviga prazni rokav. Tako strašen je ta prazni rokav v svoji nemi onemoglosti.

Pred nami je otok Vido. Dolge vrste belih križev. Ves otok je en sam križ, ena sama grobnica. In še ni imel dovolj zemlje, da bi z njo pokril vse tiste, ki so po strahotah albanskega umika, na robu upanja, omahnili. Tisoče nesrečnih žrtev so morale sprejeti morske globine.

Enoroki strmi v bele križe, strmi v temno vodovje.

»Sinova moja, kje je vajin grob? Zakaj sta morala umreti baš vidva, vidva, moja nada in uteha v starih dneh. In vi tisoči tu v globini in tam na Vidu in milijoni po vsem svetu? Zakaj ste poginili? Zakaj?«

Brod reže valove. Otočič Vido se manjša in izginja. Za nami je sinja grobnica. Na krovu igra godba, pari se vrte. S trdimi koraki stopa potnik brez roke mimo njih v svojo kabino. Prezir, skoro sovraštvo, mu berem v sicer tako mirnih očeh.

Otrantski preliv.

Temni se. Vode dobivajo sivočrno, mrtvaško barvo. V jamborih poje veter. V razsvetljeni jedilnici igra godba. Utrujeni mornarji posedajo po kotih. Potnik brez roke pripoveduje:

V svetovni vojni je poginilo: 2 milijona 500.000 Rusov, 1 milijon 855.000 Nemcev, 1 in pol milijona Avstrijcev, od tega več kot polovica Slovanov, 1 in pol milijona Francozov, skoro milijon Angležev, 600.000 Srbov, pol milijona Italijanov, 450.000 Turkov, 160.000 Romunov, 115.000 Belgijcev, 90.000 Bolgarov, okrog 60.000 Amerikancev, 4.000 Grkov, 3.000 Portugalcev, 1.000 Japoncev.

Torej približno 10 milijonov mrtvih, poleg tega 15 milijonov ranjenih ter 5 in pol milijona pohabljenec.

Nekje v mraku mornarji polglasno pojo. Mehko zveni hrepeneča pesem o domu in dragih.

»In še tole,« nadaljuje enoroki po dolgem molku. »V Braziliji mečejo v morje tisoče ton kave, v Ameriki sežigajo velikanske množine pšenice, uniču-

jejo stotisoče bal bombaža. — V bajni, bogati Indiji umro leto za letom za lakoto stotisoči ljudi, Evropa, Amerika, kratka ves svet ne ve kam z milijoni brezposelnih. Vse države sveta se z brezumno naglico oborožujejo, milijarde se leto za letom trošijo za povećanje in izpopolnjevanje morilnih priprav.«

Mirno reže brod svojo pot. V jedilnici hrešči harmonika, saksofon se noro smeji, pari se vrte.

»Ali ni blazni krohot saksofona odmev naše blazne dobe?«

Na nebu trepetajo brezštevne zvezde, tu pa tam se katera utrne in v žarečem loku sikne čez nebeški svod, veter postaja močnejši, visoki valovi se razbijajo ob ladijskih bokih. Enakomerno reže parnik svojo pot v temo.

Hajrudin Čurić, Sarajevo:

Pogibija Zrinjskog i Frankopana

Imena Zrinjskog i Frankopana zauzimaju vidno mesto u istoriji našega naroda. Zato je naša dužnost da se na dan njihove mučeničke smrti poklonimo njihovim senama i da progovorimo o njima nekoliko reči.

Vreme u kome su živeli i delovali ovi znameniti ljudi bilo je vreme robovanja ogromnog dela našeg naroda. Turci su u to doba držali u svojim rukama veliki deo današnje naše otadžbine, a granica njihove države zadirala je u današnju Savsku banovinu. Ostali deo naše otadžbine imali su u svojoj vlasti austrijski carevi Habsburgovci, dakle Germani. Osim toga, oni su imali u svojoj vlasti i jedan deo Ugarske, dok su drugi deo držali Turci. Ugarskom i Hrvatskom upravljali su Habsburgovci iz Beča. Njihov car bio je Madžarima i Hrvatima kralj. Kraljev namesnik u Hrvatskoj bio je ban, a u Ugarskoj palatin. Hrvatska i Ugarska imale su svoju unutrašnju samostalnost, dok je Slovenija bila potpuno potčinjena bečkom dvoru.

Ali, u 17 veku naše povesti, kada su živeli spomenuti velikaši, Nemci su želeli da potpuno pokore i Hrvatsku i Ugarsku. Oni su, još ranije, smestili jedan deo svoje vojske u Hrvatsku sa zadaćom da preči daljnje prodiranje Turaka. Tako je nastala t. zv. Vojna Krajina ili vojna granica, kojom su upravljali nemački generali. Krajišnici ili graničari bili su slabo plaćeni i radili su šta su hteli u Hrvatskoj. Tadašnji hrvatski ban Nikola Zrinjski, stariji brat Petrov, ništa im nije mogao. Nemci su mrzili i Hrvate i Madžare i nastojali su da ih što više podvrgnu svojoj vlasti. Hrvati, pak, neprestano su čekali kada će buknuti rat s Turcima da ih proteraju iz osvojenog dela Hrvatske i da se reše bar jedne opasnosti, koja im je neprestano pretila.

Kada je buknuo rat između Austrije i Turske, i ban Nikola i brat mu Petar hrabro su se borili protiv Turaka. U ratu je pobedila hrišćanska vojska, ali je ubrzo sklopljen mir po kome se činilo kao da su Turci pobedili. Taj mir sklopio je slabi austrijski car Leopold, koga su Ugarska i Hrvatska priznavale za kralja. Kad su čuli za mir, Hrvati i Madžari bejahu ogorčeni. Oni su videli da ih Nemci zapostavljaju, da hoće silom njihove zemlje učiniti svojim pokrajinama i da rade s njima šta hoće. Pored toga, austrijska je vojska pljačkala po Hrvatskoj zbog čega su se Hrvati također bunili. Nezadovoljstvo protiv Nemaca bilo je toliko da su neki madžarski i hrvatski velikaši sklopili savez, okrenuli leđa Beču i zatražili pomoć u francuskog kralja Ludvika XIV. Najistaknutiji predstavnici hrvatskih nezadovoljnika bili su: ban Nikola Zrinjski, njegov brat Petar, Petrova žena Katarina Frankopanka i njezin brat Franjo Krsto Frankopan.

Tokom pregovora s Francuzima nezadovoljnici su nudili francuskom kralju Ludviku XIV ugarsko - hrvatsku krunu, ako ih pomogne vojskom i novcem; oni su nameravali da svrgnu Leopolda i da proglase Ludvika XIV ugarsko - hrvatskim kraljem. Eto, takvo je bilo nezadovoljstvo u Ugarskoj i Hrvatskoj protiv Nemaca. U jeku tih pregovora umro je iznenada ban

Nikola Zrinjski, čija je smrt bila težak udarac za nezadovoljnike. Posle njegove smrti postao je hrvatskim banom njegov brat Petar. On je nastavio započete pregovore s Francuskom, u koju se mnogo uzdao. S Madžarima je Petar stajao u dobrim odnosima sve do smrti njihovog vođe Vešelenji-a, kada se Madžari cepaju od Hrvata i rade za sebe. Francuzi su znali zgodno da zagovaraju Hrvate, pa je Petar Zrinjski radi toga polagao velike nade u njihovog kralja Ludvika XIV. To nije dugo potrajalo, jer je Ludvik XIV sklopio tajni sporazum s Leopoldom poručivši Zrinjskom da ga ostavlja »za uvek«. Ovako neiskreno držanje Ludvika XIV stajalo je dobrim delom života Zrinjskog i Frankopana. Napušteni od Francuza, Zrinjski i Frankopan upiru svoj pogled u Poljsku, jer su se nadali da će im ona pomoći i protiv Nemaca i protiv Turaka. Ali iz Poljske ne dobiše odgovora. Još im je ostala jedina hrišćanska zemlja Venecija. Međutim i od nje nije stigla pomoć. Kako se je očekivao svaki čas turski napad na ostatke Hrvatske i Ugarske, a nemačka vojska u Hrvatskoj provodila je i dalje svoj pljačkaški život, Zrinjski je odlučio, posle izvesnog oklevanja, da stupi u sporazum s Turcima. On je poslao svoga kapetana Franju Bukovačkog da pregovara sa sultanom. Bukovački je ponudio sultanu ovo:

1) Ugarska i Hrvatska dolaze pod pokroviteljstvo sultanovo i plaćaju godišnji danak od 12.000 talira; u ime sultanovo vladavice Ugarskom i Hrvatskom Petar Zrinjski i njegovi potomci; kad izumre njegovo koleno, Ugarska i Hrvatska same će izabrati novu dinastiju, što ima sultan potvrditi;

2) sultan ima da prizna Ugarskoj i Hrvatskoj staru slobodu i ustav;

3) Zrinjskoga će pomagati budimski paša sa 30.000 momaka, a ako treba i cela turska vojska;

4) gradove, koje turska vojska bude otela Nemcima predaće Turci Madžarima i Hrvatima.

Bukovačkog su Turci lepo dočekali i on, misleći da mu je uspelo da sklopi savez s njima, poruči Zrinjskom, da je sve u redu. Zrinjski i Frankopan počеше po Hrvatskoj dizati narod na ustanak. Mladi knez - pesnik Frankopan znao je s isukanom sabljom držati vatrene govore i pridobijati mnoge ljude za ustanak. Ali od svega toga nije bilo ništa. U Beču su saznali za njihove veze s Turcima pre nego što su se oni nadali. Jedan Grk, koji je kao tumač prisustvovao pregovaranju Bukovačkog, javio je sve austrijskom poslaniku u Carigradu, a ovaj je obavestio bečki dvor. Osim toga, ni Turci nisu hteli rata s Austrijom, i tako su Zrinjski i Frankopan opet izigrani i prevareni. Ostalo im je još jedino da zamole milost od cara Leopolda. Leopold je najpre svrgnuo Zrinjskog s banske časti i na Hrvatsku je poslana carska vojska. Dok je ova vojska pljačkala i zauzimala hrvatske gradove, Zrinjski i Frankopan, oprostivši se s Katarinom, pošli su s nekoliko pratilaca u Beč. Pre nego što su pošli bila im je obećana sloboda, ali to obećanje trebalo je samo da im zamaže oči. Čim su došli u Beč, postali su zarobljenici. Iz Beča su ih odvojeno odveli u tamnicu u Bečko Novo mesto. Sva Hrvatska u to vreme već je bila u rukama nemačke vojske.

Svaka odbrana Zrinjskog i Frankopana bila je uzaludna. Radi veleizdaje osuđeni su da im se otseče glava i desna ruka. Osuda je trebala da se izvrši 30 aprila 1671 godine. Uoči toga dana bilo im je dozvoljeno da se vide i oproste. Tužan je bio taj oproštaj. Frankopan je ušao u Petrovu sobu prvi i poslednji put otkako su u tamnici. Oprostivši jedan drugom sve, zagrlise se i poljubiše. »Zbogom«, reče Frankopan, »nadam se da ćemo se sutra zagrliti na drugome svijetu i to većom utjehom i mirom nego li ovdje.« Istoga dana, uoči smrti, obojica su napisala oprosna pisma svojim ženama: Frankopan Juliji, a Zrinjski Katarini. Petrovo je pismo kraće od Frankopanovog. Petar javlja ženi da će sutra (t. j. 30 aprila) biti pogubljen skupa s njenim bratom Franjom Krstom Frankopanom, s kojim se već oprostio. Opraštajući se s njom, Petar je moli da mu oprost ako joj se nekad nešto zamerio. Za smrt je pripravan, ne boji se ništa, i moliće Boga da se na onom svetu sastane s njom, kad na ovom više ne može.

Frankopanovo je pismo dulje i napisano je s više nežnih osećaja. I on se oprašta sa ženom i moli je da mu oprostí »svaku i najmanju uvredu«, koju joj je naneo otkad su se uzeli. On joj oprašta sve i žali što joj ne može ostaviti »poslednji spomen svoje najdublje ljubavi«, jer je »go i siromah«.

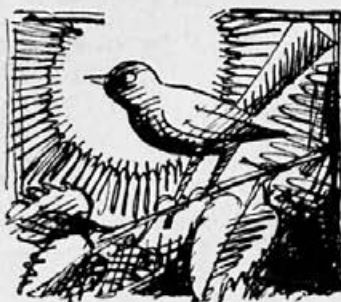
Napokon osvanu kobni dan 30 aprila 1671. Rano ujutro Zrinjski i Frankopan moljahu se Bogu. Oko 9 sati izveden je Petar Zrinjski pod stražom na gubilište. Posle čitanja osude, donesoše carsko pismo, kojim se prašta i jednom i drugom sečenje desnice. Čuvši to, Petar se nakloni gradskom sucu u znak zahvalnosti. Posle toga dovedoše Petra do mesta određenog za pogubljenje, koje je bilo prekriveno crnim platnom. Kad je Petar opazio kako ga ljudstvo gleda s nekim strahom, reče ispovedniku ove junačke i značajne reči: »Ovi se siromasi više straše moje smrti nego li ja.« Stupivši na crno podnožje, sam skine gornju haljinu, te je predade svome komorniku Todoru. Zatim izvadi zlatom vezeni rubac kojim mu Todor sveža oči. Dignuvši podulju kosu i ne rekavši ni reči, spusti se na kolena i prigne glavu. Kada je na satu otkucalo devet sati, zamahne krvnik, a Petar progovori: »U ruke tvoje, Gospode, predajem duh svoj!« Udarac pade na vrat, ali ne odrubi glave, nego tek drugi put. Četvorica ljudi odnesoše truplo na stranu i pokriše ga crnim platnom. Posle Zrinjskoga došao je na red Frankopan. Za vreme čitanja osude, Frankopan se glasno moljaše Bogu. Iza toga sam skine odelo i predade ga sluzi Bernardinu. Zatim razgali sam sebi vrat, a sluga mu zaveže oči. Uskliknuvši: »Isuse i Marijo!«, primi udarac, ali još nesrećnije od Petra Zrinjskog, jer ga krvnik zahvati po desnom ramenu i baci glavom na pod. Frankopan htjede da ustane, ali ga utom stiže drugi udarac, koji mu odrubi glavu.

Pogubivši Zrinjskog i Frankopana, Nemci su mislili da će uništiti ceo narod. Ali im to nije uspeo. Njihova mučenička smrt ukorenila je u srca našeg naroda misao da ne veruje Nemeu. Zahvaljujući tome, naš se narod i dalje hrabro borio, a rezultat te borbe s neprijateljem bilo je njegovo oslobođenje. Odmah posle oslobođenja zahvalni jugoslovenski narod setio se svojih junaka Zrinjskog i Frankopana čije su kosti počivale u tudini, i odlučio je da ih prenese u svoju oslobođenu zemlju, kako bi se jugoslovenska pokolenja na njihovim grobovima mogla napajati velikom ljubavlju prema otadžbini i slobodi.

I kada je, u aprilu 1919 godine, ušao u našu otadžbinu voz s kostima Zrinjskog i Frankopana, oduševljenju nije bilo kraja. Na svakoj stanici od naše granice do Zagreba prolamali su se uzvici: »Živela Jugoslavija!« i »Slava mučenicima!« U Zagrebu je bio sjajan doček. Pretstavnici celog našeg naroda i blaženopočivšeg Kralja Petra Velikog Oslobodioca poklonili su se ostacima Zrinjskog i Frankopana.

A mi ćemo im se najbolje odužiti, ako iz njihova života i rada izvučemo najlepše pouke za našu budućnost i ako u naša srca ukorenimo veliku, plemenitu i nesebičnu ljubav prema rodnoj grudi, narodu i Kralju.

Slava Zrinjskom i Frankopanu!

Napomena. Za bolje upoznavanje života i rada Zrinjskih i Frankopana preporučujem braći starijim naraštajcima da pročitaju delo našeg najpoznatijeg istoričara dr. F. Šišića »Poslednji Zrinjski i Frankopani na braniku domovine« i Kumičićevu »Urotu Zrinjsko - Frankopansku«.

Братска слога

(По причини »Три лентири«)

Лица: Три брата, три сељака пролазника, мајка, анђели са сунцем.

(Догађа се на пољани, међу грмовима и дбуњем.)

Први брат (с цвећем плаве боје):

Ходали смо доста... Овде ћемо стати,
где мирисно цвеће разнобојно цвати,
где птичице лете, циркућу и поју,
где марљиви ратар оре њиву своју
и где косом оштром сочну траву коси,
где пчелица вредна купи мед и носи,
где лентири лете, — један другог вија,
где благи ветрићак пирка и ђарлија,
где свежина струји и јача нам груди,
где се све око нас надмеће и труди
да нам отме поглед соколекога ока,
да у ходу пољем не жалимо скока.
Овде ћемо стати међ дбунове ове,
да веземо слатке и шарене спове.

Други брат (с цвећем беле боје):

После ћемо кући, где нас мајка чека
и њезина лепа тиха реч и мека,
у загрљај њезин пашћемо сви троје,
с уста ће се њених пољунци да роје,
слатки ће нам бити, к'о да су од меда,
у нама сву радост она своју гледа.
Ми ћемо јој зато дати ово цвеће
и радост њеној краја бити неће.
Љубав према њојзи пољем га је брала.
У њему је наша изражена хвала.
У њему је израз: где нам нога стаје,
да сећање на њу свуда наше траје.
У цвећу су овом три најлепше боје.
Прва боја јесте, **као небо што је**,
Њоме јој желимо све што небо даје,
да дани живота к'о сунце јој сјаје.
А друга је **бела**, — оку слатко прија,
у знаку чистоте блиста се и сија,
из ње нека струје наших жеља звуци,
да је никад црни не снађу тренуци.
Трећа је **црвена**, света то је боја,
јер крв свету значи палих нам хероја,
њом дајемо савет с којим ћемо мрети:
По примеру њином ићи ћемо мети,
да смо као они, како нам и личи,
да се мајка с нама поноси и личи.

Трећи брат (с цвећем црвене боје):

На свакоме месту и у свакој згоди
ми смо сложна браћа и слога нас води.
Ово цвеће зато као доказ служи,

када се у један оно свежењих здружи,
Здружимо га скупа, тад ће лепше бити
и милије мајци, да се њиме кити,
тек тад ће се правој радости да преда,
кад у њему слогу деце своје гледа.

(Цвеће свезују у свежењих.)

Да седнемо мало, одмор траже ноге,
јер су стазе стрме претрчале многе.

(Седну.)

Први брат:

Ала је дивота на зеленој трави!

Други брат:

У слободи бити — то је живот прави!

Трећи брат:

Свеж и лаган ваздух, ал' нам сласти пружа!

Први брат (нађе пужа поред себе):

Погледајте, браћо, ја нашао пужа!

Други брат:

У кућу се скрио, као да жив није.

Трећи брат:

Као да је лонов вечито се крије.

Први брат:

Да рогове пусти, хајдемо га звати
и речима леним храбрости му дати!

Сва тројица (певушећи, уз пратићу музике):

Пусти, пужу, рогове	Ако нећеш слушати,
за велике стогове,	онда ћемо кушати:
за рогате волове	змији тебе тужити
и зелене долове,	и доле те пружити
да постанеш газда,	по зеленој трави,
да си богат вазда!	где се легу мрави.

Пусти, пужу, рогове! Пусти, пужу, рогове!

Нећемо се гложити,	Мрави ће те штипати,
већ ћемо се сложити,	ти ћеш онда љупати,
нит ћемо се гушати,	за помоћ ћеш викати,
када ћеш нас слушати,	од бола ћеш цикати,
Хајде сад извири	ал' помоћи нема.
и рогове шири!	Зло се теби спрема.

Пусти, пужу, рогове! Пусти, пужу, рогове!

Први брат:

Неће да их пусти... Нек се од нас сели!
Не треба нам такав. Нек иде куд жели!
(Остави га на страну.)

Други брат (испруживши руку):

Где, на руку, браћо, овај час ми слети
буба-мара једна. Хоће да нас сети
да ће нам од пужа показ' ти се боља
и слушати хтети како нас је воља.

Трећи брат:

Хајде да нам каже летом крила чили'
с које ће нам стране доћи гости мили!

Сва тројица (певају уз пратњу музике):

Буба-маро, буба-маро, Питамо те, молимо те,
хајде се покажи! ваљда ћеш нам рећи,
Ти си добра и паметна, с које ћемо стране скоро
а то много важи. миле госте стећи?

Први брат:

Оде, где на запад, где се рађа вече.

Други брат:

Бака ће нам доћи. То сигурно рече.

Трећи брат:

Их, ако нам дође, сем целова врели,
добићемо свега што нам срце жели.

(Зачује се потмула грмљавина, која се обнавља све јаче и јаче уз севање муња и дување ветра.)

Први брат:

Шта је ово сада? То грми и сева.
Облаци се дижу и с десна и лева.
Сав је бабин будак у мраку и тами,
а нас троје овде нађосмо се сами.
Невреме нам прети, жели да нас зграби,
ми стојимо овде немоћни и слаби.
Разговор нас овде занео је много,
не спазисмо облак, како прети строго.
Како страшно грми! Сад Бог како даде!
Као да се небо ломи на комаде!

Други брат:

Један страشان облак над нама се вије
Гледајте га само! Пљусак тек што није!
Грми све се тресе... Небо земљу кара
да нам буде добра и плодове ствара.
Не вреди нам кући сад одавде ићи,
јер ће нас у путу непогода стићи.
Останимо овде, страх нека нас мане!
Можда ће нам доћи помоћ с које стране?

Трећи брат:

Нек грми и сева! Ништа се не бојим,
када смо сви троје: брат са братом својим.
Само да нас пљусак мимоиђе сада!
Кад одемо кући, онда нека пада!
Моћ у лепој речи најсилнија лежи.
Да молимо кишу, нека од нас бежи!

Сва тројица (певају уз пратњу музике):

Немој, кишо, падати! Бићу тужна, жалосна,
Молила те мајка. к'о скрхена грана.
На камену седела. Имај, кишо, милости!
Свако се вајка: Не добру си знала.

Имам троје дечице Не жалости мајку нам!
на далеком путу, Ту нам молбу прими!
ако падати добиће Немој, кишо, падати!
зољетицу љуту. Молимо те и ми.

Први брат:

Ево једног чиче! Долази нам срећа.
Огртачем неким покрио је плећа.
Можда ће и нама под њим места бити
и можда ће моћи уз себе нас свити?

Први сељак пролазник:

Ви, децо, стојите. Не видите време?
Зар се не бојите? Зар немате треме?
Погледајте само те облаке црне,
у походе може и лед да нам сврне.
Шта ће бити с вама? Пожурите дома,
јер можете лако страдати од грома!

Други брат:

Ту чекамо помоћ, јер нас слутње море,
кад пођемо кући може бити горе.

Трећи брат:

Под огртач, чико, прими нас и склони,
непогода да нас нејаке не гони!

Први сељак:

Најстаријег примам. Он првенство има,
јер се оно даје увек старијима.
Вас млађе не могу. Заклон бих вам дао.
Огртач је мали. Силно ми је жао.

Први брат:

Кад не могу са мном и два брата моја,
не треба ни мени самом помоћ твоја.

Први сељак:

Онда, збогом, децо! Остајте ми здраво!
Радите шта знате! Сасвим ми је право.

Први брат:

Збогом, чико!

Сва три брата:

Збогом!

Први брат:

Остаје нам нада,
да ће наша слога моћи све да свлада.

Други брат:

Долази нам опет један чика амо.

Трећи брат:

Хоће ли нам моћи да помогне само?

Први брат:

Све јаче и јаче градевичка трес.
И природа страхом обузета сва је.
Све око нас дрхће, као грешно дете
пред казном од мајке, јер громови прете.

Трећи брат:

А мајка се наша сад о нама брине.
Ох, да сунце сине, да јој бригу скине!

Други сељак пролазник:

Ја вас видех, децо, па се амо сврати'.
Повратак вам кући ваља време крати?
Ту холибу имам, ал је врло мала,
тек ако би средњем мало места дала.
Најстарији нека ту најмлађег пази!
Ваља да ће још когод онуда да слази?
Па ће се и за њих наћи помоћ нека,
човек добре душе, а и срца мека.

Други брат:

Хвала, чико, много, ал не могу тако!
Остаћемо овде, па ма било како,
јер тамо где нема места мојој браћи,
ту ни мени нема, без њих нећу с' маћи.

Други сељак:

Ја учиних своје, — то вам могу рећи,
па ме неће савест мучити ни пећи.

(Оде.)

Први брат:

О, да нам је сад бар какво ћебе?
Остаје нам само уздање у себе.

Други брат:

Ипак мене много теши чврста вера,
да облаке густе наша слога тера.

Трећи брат:

Опет један чича у сусрет нам иде,
к'о последњу наду очи ми га виде.

Трећи сељак пролазник:

Шта је, децо, с вама? Не видите л' чуда?
Пут и мене на зло нанео је туда.
Носим пуна кола са ливаде траве,
а кљусе ми слабо, једва диже главе,
ал још у њих може један од вас сести,
најмлађег брата радо ћу повести.
Вас друге не могу, старији сте, већи,
па можете лакше од коби утећи.
Опазих вас с друма пуне брига љутих,
да вам их олакшам, ето се упутих.

Трећи брат:

Кад не могу браћа, онда нећу ни ја.
Заједно са браћом и невоља прија.

Трећи сељак:

Онда, одох, децо, па у име Бога,
нек вам на помоћи буде братска слога!

Први брат:

После тог нам више не остаје ништа,
већ да гдегод овде тражимо склоништа.

Други брат:

Играју се муње по небеском своду,
К'о да су за игру једва стекле згоду.

Трећи брат:

Свуд око нас пљушти, — киша каблом лије,
али још изнад нас капи пало није.

Први брат:

То су добри знаци.

Други брат:

Не дај горе, Боже!

Трећи брат:

Ово се још лако подносити може.
Под грм овај хајд'мо заклон да нам буде!

Први брат:

Гране су му честе и помоћ нам нуде.

Други брат:

Хајдемо!

Трећи брат:

Хајдемо!

Први брат:

Дивно ће нам бити!
Загрљај ће братски под њиме нас свити
(Седну под грм и загрле се сва тројица обема рукама.)

Други брат:

Да нас види мајка, без бриге би била.
Овде као да смо усред њеног крила.

Трећи брат:

Сад нас овде може и сан да се сети.
Заклонимо очи, па да на нас слети!
Уморио нам телу треба санка лака.
У сну лако мине и страхота свака.

(Зажмуре са жељом да заспе. Долазе Анђели и доносе Сунце, носећи га изнад грма, где су браћа. Грмљавина престаје и све је у светлости. Ово се дешава уз тихо свирање песме »Из братског загрљаја«.)

Анђели (уз пратњу музике, наизменце рецитују, сваки по две строфе):

Слетели смо с неба
доле међу вас,
слоге ваше лене
дозвао нас глас.

Дадосмо вам санак,
удахнусмо дах,
у пријатном санку
да вас мине страх.

Сунце нам је сјајно
било веран друг,
и оно се спушло
над наш лени круг.

Гледало вам љубав
топлу као жар,

којом брасте цвеће
мајци за леп дар.

Гледало вам слогу,
дивни украс тај,
кроз облаке тада
пустио је сјај.

Разбило је облак,
стишало је гром,
да по сувом путу
свој нађете дом.

Да вас мајка нађе
Љубав јој је мост,
да свима у крилу
даде места дост'.

Пред слогом вам све се	Нек вас слога прати,
савија к'о прут,	у њој вам је моћ,
њом имате увек	дан вам она носи,
чист пред собом пут.	а никада ноћ.

С њоме увек само
нек вам стреми ход,
да вам срећно плови
будућности брод.

(Анђела нестаје, свирка престаје, а Мајка долази.)

Мајка:

Тражим децу своју, јер гњев небо сасу.
Пролазници неки ту рекоше да су
и утеху добих, — о, срећна сам мати,
одвојити да се не хтедоше дати.
Моћ слоге им дала да се стиша време
и громови страшни пред њом да занеме,
без блата и чисте да им буду стазе,
по којима к мени долазе и газе.

Сва тројица (искоче из грма радосни):

Ево наше мајке!

Мајка:

Ту сте, децо моја!
(Грли их и љуби.)

Први брат:

Близина нас из сна пробудила твоја.

Други брат:

Где, и сунце сија! Све око нас суво...
Над нама је ведро... Сам Бог нас је чув'о...

Трећи брат:

Прође што је било... Сад се не бојимо,
јер си с нама, мајко, јер с тобом стојимо.

Мајка:

Брига ме је, децо, овамо довукла,
да вас не би снашла несрећа и тукла,
да вас од ње спасем и одведем дома,
да страдали не би од муње и грома.
На путу сам чула, како је све било,
како вас је слога скупила у крило.
То је лепо било. Тако, децо, треба!
Слога вам је прека к'о залогај хлеба.

Први брат:

Набрасмо ти цвећа, на дар да ти дамо,
љубав према теби брала га је само.

Други брат:

Мисао на тебе води нас и веже.
Пред њом што нам смета мора да подлеже.

Трећи брат:

Зато нам се није зло могло да деси,
јер у мисли нашој ти нам, мајко, јеси.

Мајка:

Нек вам је то, децо, увек у памети!
Не бојте се никад зло када вам прети,
ако међу вама братска слога влада,
у њој нам је снага и најлепша нада.

У слози је сила, што облаке гони,
 пред којом се удес сваки зао клони,
 пред њоме се муње и громови плаше.
 Све покорно пузи испред слоге ваше,
 с њоме су вам стазе, којима идете,
 све чисте и светле, јер их она мете.
 Братска слога ваша у свакоме куту
 водиће и мене по сувоме путу.
 Самопоуздања она ће вам дати,
 без помоћи ич'је моћи ћете стати.
 Упамтите речи које ћу вам каз'ти:
Слога вас је спасла и увек ће спасти.

(Мајка наговара ове своје речи уз прикладну музику.)

К Р А Ј.

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Misli

Istina i pravda vode čovjeka niz bolne staze, jer oni trnjem i mukom do besmrtnosti slaze.

Ljubav, sloboda, istina i pravda neka bude opće dobro sviju ljudi na zemaljskoj kugli.

Herojska borba genija i njihova nesebična ljubav prema narodu i domovini, pobjeđuje vazda prostor i vrijeme koristeći cjelini.

Teško je pametnom čovjeku priginjati se pred glupošću i nesnosno je plemenitom puzati pred surovošću.

U današnje materijalističko doba idealom biti ne znači prošlosti pripadati, jer idealizam nije samo mrtva prošlost, nego je i živa sadašnjost i budućnost.

Na slavnoj tradiciji naše prošlosti izgrađujmo našu budućnost!

Ko ljubi svoju domovinu i za narod sreću stvara, taj djelom i poštenim radom to uvijek opravdava.

Ponosno slijedimo stopе naših duhovnih velikana i svanuće nam zora vedrijih dana.

Doći će vremena u kojima će se mržnja pretvoriti u beskrajnu ljubav, a nesloga u bratstvo. Ovo je vizija moja o idealnom vremenu.

Geniji su vanredni umovi, neobični ljudi, koji čovječanstvu svojom naukom i izumima rasvjetljuju put života i otkrivaju njegov smisao.

Nekaj o Sokolstvu

Število Sokolov neprestano narašča; kako ogromne so že danes vrste Sokolov v primeri z onimi, ki so bile še ob času ustanovitelja Tyrša, pa vendar lahko rečemo, da se do danes prav za prav število ni mnogo povečalo. Koliko jih imamo takih, ki bi se v resnici zavedali svojega sokolskega poslanstva? Koliko jih imamo, ki se v resnici trudijo in si prizadevajo, da bi širili Tyrševe ideje med narodom in ga tako dvigali, koliko takih, ki bi se sami ravnali po Tyršu? Da, koliko jih imamo, ki v resnici do dobra poznajo to, kar je učil Tyrš? Mnogi v naših vrstah ne vedo niti, zakaj so Sokoli, ne vedo, kakšne so naloge Sokolstva, so prepričani, da je prenehal pomen Sokolstva, čim smo dosegli samostojno državo. Lahko imamo tako v svojih vrstah mlačne ljudi, ki se ne bodo nikoli potegnili za Sokolstvo, kaj še, če bo le nanesla prilika, bodo še sami udarili čezenj in pritrjevali vsakomur, ki bo govoril proti Sokolstvu. Taki ljudje nam več škodujejo, kot pa koristijo; škodujejo zato, ker ne poznajo sokolske naloge, ker se zato zanjo niso mogli navdušiti in v resnici v Sokolstvu ne morejo gledati nič pomembnega. Sokoli so pač zato, ker so se nekoč vpisali in ker smatrajo, da so s tem izvršili že veliko domoljubno delo, da je že to dovoljna legitimacija, ki izpriča dobrega državljana. Če pa je še povrh član Jadranske Straže, ali kake druge nacionalne organizacije, če pride še na kako sokolsko zabavo, nastop ali akademijo, kar je seveda že precejšnja žrtev, potem pa je že vzor nacionalnega človeka! Vendar pa še tega ne delajo iz kake notranje potrebe, iz veselja, ampak le zato, ker se čutijo nekako obvezane, ker se ne marajo zameriti prirediteljem (predvsem v manjših in podeželskih krajih). Taki ljudje nam nič ne koristijo; če pa še po vrhu vsega zabavljajo in hočejo vse najboljše vedeti ali kritizirajo stvari, ki se jih popolnoma nič ne tičejo, potem je bolje, da jih ni v naših vrstah.

Da pa imamo take ljudi, smo tega gotovo tudi sami krivi: društva namreč se premalo brigajo za svoje pripadnike, premalo pažnje polagajo na vzgojo dece, naraščaja, članov, ne znajo jih navdušiti v dovoljni meri, to pa zato, ker se mnogokrat vaditelji ne potrudijo dovolj, ker često sami niso dovolj podkovani za nalogo, ki bi jo naj vršili. Res je, glavno je telovadba, toda telovadba še ni vse. S samo telovadbo ni mogoče ustvariti dobrega Sokola. Če hočemo postati pravi Sokoli, ljudje, kakršne je hotel Tyrš, moramo tudi miselno spoznati in doumeti Tyrša, moramo do podrobnosti spoznati vzroke in namene, zakaj je ustanovil Sokolstvo.

V pričajučem spisu hočem obravnavati to vprašanje, prikazati, kakšen naj bi bil Sokol ter obenem podati glavne vire, iz katerih je Tyrš črpal gradivo za svojo mogočno zgradbo.

Tyrš je videl svoj narod, kako leži ponižan, brez pravic in lastne volje, kako izvajajo nad njim Nemci svoj absolutizem, ter mu hočejo odvzeti še najdražje, kar ima — ko mu že niso mogli nič drugega vzeti — lastni jezik, katerega je govoril že pred tisoč leti in še več, odkar so se predniki Čehov, pa tudi naši pradedi naselili na svojem današnjem ozemlju, pa še poprej, ko so bivali z ostalimi Slovani v svoji prvotni domovini, v današnji Rusiji, nekje severno od Karpatov, med Vislo, gornjim Dnjeprom in zapadno Dvino. Videl je nevarnost, ki je pretila njegovemu narodu in ostalim Slovanom pod Avstro-Ogrsko monarhijo. Sicer so to nevarnost videli pred njim že drugi narodni buditelji na Češkem kot Šafařík, Kolár in drugi, ki so zanesli med slovanske narode narodni ponos, ki so jih dvignili iz teme, v kateri so do takrat blodili, da so se začeli zavedati svojega narodnega obstoja, da so začeli zahtevati narodnostne pravice, ki so jim pripadale, da so začeli zahtevati svobodo političnega udejstvovanja pod avstrijsko državo, svojo upravo, šolstvo in svoj narodni jezik. Toda vendar niso prišli na misel, da bi si ustvarili samo-

stojno, nezavisno državo, da bi se uprli avstrijski nadvladi z orožjem v roki. Do tega spoznanja je prišel Tyrš, ki je videl, da je edino ta pot, ki jo bo treba nekoč doseči, da pa to ni mogoče brez zadostne priprave, ne samo duševne, ampak tudi telesne, da si bo tako lahko narod sam, z lastno močjo in z lastnimi mišicami priboril svobodo. To mu je bilo vedno pred očmi: svoboda, samostojna država — za to je bilo treba vzgojiti ljudi, pa ne samo to, treba je bilo vzgojiti ljudi tako, da bodo znali to samostojnost ohraniti, da bodo znali svojo državo dvigati v gospodarskem, kakor tudi kulturnem oziru. Torej na zunaj in znotraj močnih in lepih ljudi. To nalogo pa je nameril Sokolstvu.

Tyrš nam sicer ni zapustil nikake knjige, ali podobnega, kjer bi zbral vse gradivo, na katerem temelji Sokolstvo. Vendar pa so sestavili drugi možje na podlagi raznih člankov in spisov, ki jih je priobčil Tyrš, na podlagi njegovih govorov ob raznih prilikah, cel filozofski sistem, ki je eklektičen, kajti ta njegov filozofski sistem ne izhaja samo iz ene temeljne misli, na podlagi katere bi gradil, ampak je Tyrš študiral razne filozofe, povzel od njih vse to, kar se mu je zdelo njegovi duševnosti primerne, kar se mu je zdelo, da more koristiti njegovemu narodu v dosegu cilja, ki mu ga je postavil. Delal je podobno, kot dela čebela, ki leta od cveta do cveta, srka sok in ga izloča naposled v obliki strdi. Kje pa so bili cvetovi, iz katerih je Tyrš črpal sokove, ki nam jih je naposled priredil kot nekaj povsem novega, nekaj kar je bilo sestavljeno iz vsega najboljšega?

Prvi tak vir je našel Tyrš v grški kalokagathiji, kar pomeni po naše lepota in dobrota. To je bilo stanje, ki si ga je želel doseči vsak Grk; lepo razvito telo, ki učinkuje na nas lepotno; pa ne samo telo, ampak tudi lepo dušo. Kakor so to skušali doseči Grki, z istimi sredstvi se služi Sokolstvo, namreč s telovadbo. S telovadbo dosežemo, da se naše mišice enakomerno razvijejo, da so tako vsi deli telesa v neki skladnosti, v harmonični celoti, kajti predvsem harmonija je tisto, kar vpliva na nas estetsko ali lepotno. Najsi bo ta harmonija v oblikah, v barvah, v zvokih, kratko vse kar je v neki medsebojni povezanosti, kar si ne nasprotuje, vse to ima na nas nek poseben vpliv, vse to nam nudi neko zadovoljstvo, neko duševno naslado. Zato se zatekamo, da je učinek še večji, k godbi ob priliki raznih nastopov, ko že sama skladnost gibov, enotna obleka, enakomerno razvrščeni telovadci, ko že vse to samo po sebi učinkuje na nas, ko nam zapusti čisto svojevrsten dojem, tako da nas od njega »kar zona spreleti«. Iz istega vzroka delajo plakate za razne sokolske zlete in prireditve umetniki, zato prodajajo umetniško izdelane znake in značke. To so vse na videz same malenkosti, ki pa imajo na nas silen vpliv.

(Dalje prih.)

Sokoli na Šar - planini

Ljuboten z južne strani.
V sredini kozja stena

Kozja stena na Ljubotenu. Na njenih galerijah se je grel medved, ki je zbežal pred nami v bližnji gozd

Smučarstvo je v Sokolstvu smotrno urejeno in se zelo hitro razvija. Danes šteje sokolska organizacija že nad 15.000 smučarjev-Sokolov. V vseh delih države se prirejajo vsako leto sokolski smučarski tečaji, ki nimajo samo telesnovzgojni, ampak tudi propagandni značaj.

Piribeg

Letošnjo zimo v marcu se je vršil poleg drugih tečajev tudi savezni smuški tečaj na Šar - planini. Bratje tečajniki so videli, s kakimi krasnimi smučišči razpolaga Južna Srbija in brez dvoma se bo smučarstvo tudi v tem predelu naše države še močno razvilo. Pričujoče slike je posnel na tečaju vodnik brat Majnik ter nam jih dal na razpolago.

Gašper prvič v Ljubljani

(Vesela lutkovna igra v petih dejanjih.)

(Dalje)

II. dejanje.

Na ulici v Ljubljani. Na eni strani bančno poslopje, na drugi izložbe, v ozadju karakterističen motiv.

Sredi odra stoji stražnik. Tramvaj pripelje mimo, stražnik mu pokaže prosto pot. Nekaj ljudi se sprehaja. Stražnik odide z odra.

Gašper (pride in se razgleduje na vse strani): Saj bi bilo komaj zadosti, če bi imel oči spredaj in zadaj! Kakšne hiše! Nekatere so višje kot naš domači zvonik in večje kot blejski grad, ki se mi je zdel do sedaj največja hiša na svetu! Pa koliko vrvi imajo razpetih preko ceste od hiše do hiše in celo po strehah! Menda suše perilo na njih ali pa nastavljajo ptičem limanice, ali kaj! Hihhi — ta Ljubljana je pa res narobe! (Čuje se zvonjenje tramvaja; Gašper poskoči.) Salabolt — kaj pa je to. (Tramvaj pelje čez oder.) Da te vendar! Kako gladko drči po cesti! Kje neki ima konje vprežene? In krave tudi ni videti nobene! Menda jih ima zadaj? To je pa res narobe! Glej no, saj zadaj tudi ni nič! Glej, glej, glej, glej, kje je že! Ti kajon ti onegavi! (Mimo pride gospod.) O klanjam se, imenitni gospod! Ta je pa dobra — Ljubljancani so menda vsi gluhi! Saj je vendar kranjska navada, da se ljudje med seboj lepo pozdravijo! Tu so pa menda vsi gluhi! (Tramvaj zvoni.) Salabolt, kaj pa je spet to? (Tramvaj zvoni na vse pretege.) Kaj se je neki zgodilo, da tako zvone? (Tramvaj pripelje in se ustavi pred Gašperjem.)

Sprevodnik: Hej, čujte vi, ali ne slišite zvoniti?

Gašper: Seveda slišim! Kaj bi ne slišal, Saj zvoni kakor na blejskem otoku!

Sprevodnik: Zakaj se pa ne umaknete?

Gašper: Kaaaaaaj?

Sprevodnik: Umaknite se vendar!

Gašper: Zakaj bi se umikal? Saj imate na levo in desno še dovolj prostora!

Sprevodnik: Čujte — umaknite se, sicer vas povozim! Ali vam je treba hoditi kar po sredi ceste?

Gašper: Kje pa naj hodim drugje kot po sredi? Pošten Kranjec hodi samó po sredi ceste, nepošten pa se okrog voglov skriva!

Sprevodnik: Ali se umaknete ali ne?

Gašper: Kaj bi se umikal? Saj sem bil jaz prvi tukaj!

Sprevodnik: Klada neumna, stran!

Gašper: O ti zelena pošast, kako se napihuje! A pravijo, da pametnejši vedno odneha! Pa naj bo, no! Da se ne bo razpočila ta zelena žaba! (Se umakne, tramvaj zdrči dalje in zvoni.) Hihhi, ta je pa res dobra! Sam vozi po sredi ceste, pa bi jaz ne smel tu hoditi! Hihhi!

Gospa (pride mimo).

Gašper: O dober dan, mati, dober dan!

Gospa: Dober dan. Kaj bi radi?

Gašper: Kaj bi rad? Hihhi! — Ste pa res radovedni!

Gospa: Kaj pa hočete?

Gašper: Kaj hočem? I saj nočem ničesar — samo pozdravil sem vas!

Gospa: Pojdite se solit! (Odide.)

Gašper: Kaj? Solit naj se grem? Saj nisem gnjat! Hihhi!

Stražnik (se počasi priziblje izza vogla).

Gašper: O salabolt, kdo pa je to? (Stopi čisto v stran ter ogleduje stražnika. Kadar se ta obrne proti njemu, se Gašper hitro odvrne. Zase) Ta je pa ptič! Bržkone je general! — Nagovorim ga; ta mi bo že vedel prav povedati. Če pa ni general, mi pa tudi ne bo zameril! A če mu rečem samo carinik, bi mu bilo morebiti premalo in še hud bi bil nemara na me. Da le ne bo hud, če ga povprašam! (Stopi proti stražniku, ki je s hrbtom obrnjen proti njemu.)

Stražnik (se obrne).

Gašper (odskoči, se približa znova): Dober dan, gospod general!

Stražnik: Kaj?

Gašper: Dober dan, gospod general!

Stražnik: Nisem general!

Gašper: I, če še niste, pa še boste, hihhi! Le potrpite, saj ste še mladi in zdravi, gospod financar.

Stražnik: Kaj?

Gašper: I no, pravim, če ste samo carinik, general lahko še postanete!

Stražnik: Ali se hočete norčevati?

Gašper: Ne, ne, nikakor ne, gospod carinik!

Stražnik: Slišite vi, kdo pa ste sploh?

Gašper: Jaz? Sploh? Hm, kličejo me za Gašperčka. Veseli me, da sva se spoznala, gospod carinik!

Stražnik: Kaj pa iščete tukaj?

Gašper: Tukaj? Hm — tukaj prav za prav nič ne iščem!

Stražnik: Kaj pa potem delate tukaj?

Gašper: Kaj delam? Prav za prav nič ne delam!

Stražnik: Čemu pa ste potem prišli sem?

Gašper: Čemu sem prišel? A tako — hm, veste, zato, da si nabere denarja!

Stražnik: Kaj?

Gašper: Ali ste gluhi? Skomina me po denarju!

Stražnik: A tako! Ujel sem lepega tička!

Gašper: Res, tička? Kje pa ga imate? Pod kapo?

Stražnik: Zdi se mi, da ga imate vi pod kapo! Pojdite, greva na policijo!

Gašper: Kam? Na policijo! Kaj pa je tam?

Stražnik: Tam imajo za take goste, kot ste vi, posebne sobe z zamreženimi okni.

Gašper: O salabolt! Kaj bi tisto! Jaz ne iščem sobe! Svoj denar iščem!

Stražnik: Svoj denar? Kakšen denar?

Gašper: Zadel sem glavni dobiček! Veste, gospod carinik, danes sem dobil pismo, da sem zadel glavni dobiček. Pa sem jo takoj primahal v Ljubljano. Gori pri Bledu sem doma. Vidite, pa sem vas hotel vprašati, kje dobim svoj denar!

Stražnik: To mi ni znano!

Gašper: Mi je čisto vseeno, če vam je kaj znano ali ne! Povejte mi samo, kje je banka.

Stražnik: Kakšna banka?

Gašper: I, kaj jaz vem, kakšna je! Saj je nisem nikoli videl! A bi rad vedel, kje je!

Stražnik: Katera banka?

Gašper: Sveta nebesa, ta človek je bolj zateleban kakor moja krava, ki jo imam doma v hlevu! Čujte, vi: tista banka, v kateri je moj denar! Ali me zdaj razumete?

Stražnik: Če ne veste imena, vam ne vem povedati! Bank je v Ljubljani več! Ne vem, katero vi hočete. Tule je že ena.

Gašper: Kaj tole? Poglejte no, saj res! Saj stoji zapisano, da je banka. Hihhi. Naj mi doma le kdo reče, da se Gašper v Ljubljani ni spoznal! Hvala lepa, gospod carinik, pa brez zamere! Kadar pa boste vi prišli v našo vas, pa vam bom jaz kazal pot. Na svidenje, pa brez zamere! — Salabolt, zdaj pa bo denar! Srce mi bije, kakor bi šel pred sodnika! Gašper, korajža velja! (Odide za banko.) (Tramvaj privozi mimo. Začuje se ropot, razbijanje.)

Gašper (za odrom): Halo, čujte! He, vi, odprite! (Razbija.)

Stražnik: Kaj je to? Kdo razgraja, (Gre za oder.) Čujte vi, ali ste znoreli?

Gašper (za odrom): Nič nisem znorel!

Stražnik: Zakaj pa potem razbijate in delate tak ropot?

Gašper: Če mi pa ne odpró! Trkam in tolčem, pa se nihče ne oglasi. (Prideta na oder.) Zakaj neki ne odpro? Ali sem zato prišel po denar, da mi bodo pred nosom vrata zapirali?

Stražnik: Danes je nedelja, pa je vse zaprto. Počakajte do jutri!

Gašper: A tako! Vi ste pa res prava neroda; zakaj mi niste tega takoj povedali? Saj sem dobil skoraj žulj na roki, tako sem udrihal po vratih!

Stražnik: Mirujte, ali pa vas odpeljem v zapor!

Gašper: Bežite no, kaj bi se kregala, ko sva se komaj spoznala! Saj nikomur nič nočem! Ali sem jaz kriv, če mi nočejo odpreti. Saj sem čisto miren! (Tramvaj zazvoni.) Slišite? Zakaj pa temu nič ne rečete? Ves božji dan zvoni in ropota po cesti! Zakaj bi potem še jaz ne smel? Hihih! (Tramvaj privozi.)

Gašper (sprevodniku): Slišite, vi, koga pa prepeljavate ves božji dan sem in tja?

Sprevodnik: Tistega, ki se hoče peljati!

Gašper: O, pogledjte no, saj to je imenitno! Slišite, kočijaž, jaz bi se tudi rad peljal!

Sprevodnik: Kam bi se radi peljali?

Gašper: Kam, Hm, ta je pa dobra! Kam neki! Mi je čisto vseeno! Kamor hočete!

Sprevodnik: No, kar vstopite!

Gašper: Kaj? A res lahko vstopim? Ste pa res prijazen človek! A, kje se pa zleze v vašo kureto?

Sprevodnik: Kar tu zadaj — le hitro!

Gašper: Že grem, že grem! (Zleze na tramvaj, tramvaj odpelje. Gašper kliče.) Z bogom! Hihih! Na svidenje!

Gospa (prihiti): Gospod stražnik, gospod stražnik! Ali niste videli nekega potepuha?

Stražnik: Potepuha? Kaj se je zgodilo?

Gospa: Klatil se je okoli mene ter mi končno ukradel dežnik!

Stražnik: A tako! Seveda sem ga videl! Z dežnikom sem ga videl!

Gospa: Na pomoč! Držite ga!

Stražnik: Za njim! (Oba odhitita. Tramvaj pripelje, Gašper izstopi.)

Gašper: Hihih! — To je pa res imenitno, pa sem spet tam, kjer sem bil prej! Hihih! Hvala lepa, gospod kočijaž, najlepša hvala! Kadar pridete vi k nam v vas, vas pa bom jaz vozil okoli! Imam voziček na štiri kolesa, še skoro nov. Od svojega starega očeta sem ga dobil in konja imam tudi, veste, šimeljna! (Tramvaj odpelje.) Pa na svidenje, gospod kočijaž! Salabolt, to je bilo pa ime-nitno! Če bi že imel svoj denar, bi se vozil ves ljubi dan sem ter tja s to zeleno škatlo. Najbolj imenitno pa je to, da se voziš in voziš, pa si nazadnje ravno tam, kjer si bil prej! Hihih!

Meščan (pride in poje): Pil bi ga vsak hudič, plačal pa nič!

Gašpar: I seveda, hihih, to bi bilo najbolje!

Meščan: O permejdunaj — kakšen t'č pa s' ti?

Gašper: Jaz nisem ptič! Gašperček sem!

Meščan: Al' Gašperček, al' Peter ali Pavel, to m' je vseeno! Kuga pa delaš tle, ti pisana marela?

Gašper: Vsak me sprašuje, kaj tu delam! Prav nič na delam, ti kumara rdeča!

Meščan: A, taku! No videš, pol sva pa dobra prijat'la! — Jest tud' n'č na delam!

Sam tu mi še povej, od kje si! Ali s' doma z Iga ali iz Kurje vasi?

Gašper: Hihih, ta je pa dobra! Kaj pa mislite? Jaz sem Kranjec, pravi pristni kranjski Janez! Iz Urbanove vasi pri Bledu sem doma!

Meščan: O, de b' te zlomek! Že douh' nisem govoru s človekam, ki b' prišou od t'ku deleč! Kuga pa delaš u Ljubljani?

Gašper: O, vi zgaga ljubljanska! Nič ne delam! Samo po denar sem prišel.

Meščan: A? Po d'nar? Sej sem rekel, da sva kuk'r ustvarjena drug za druž'ga! Vi n'č na delate, jest n'č na delam, vi imate d'nar, jest ga pa nimam n'č. To je kok'r nalašč! Čujte, táku prijateljstvu je treba počast't' z dobro kapl'co! Pejva v oštarija! Delu s' bova pa razdelila; vsak pou: jest bom piu, vi boste pa plačal'!

Gašper: Hihhi, kaj imate v Ljubljani tudi gostilne? Prav res, skoro bi pozabil na svoj želodček! Kar pojdiva!

Stražnik in gospa (prideta).

Gospa: Ta je, ta je! Držite ga! Na pomoč!

Stražnik: Stojte!

Meščan: Presnet', me že imaja! Hitr', hitr'! (Sune Gašperčka z odra in plane za njim.)

Gašper (za odrom): Kam se pa tako mudi?

Stražnik: Čakajta pobalina! (Za njima.)

Gospa: O, moj dežnik! Moj lepi dežnik!

Gašper (priteče, se zaleti v gospo in jo podere).

Gospa: Ojjoj! Ojoj! Na pomoč! Roparji! Morilci! Na pomoč!

Gašper: Kaj se pa derete? Kdo vam pa kaj hoče? Zakaj pa se ne umaknete?

Stražnik (priteče): Ga že imamo! Zakaj ste vzeli gospe dežnik?

Gašper: Kdo ga je vzel? Cujte, gospod, ta marela je moja! Razumete!

Gospa: Ne, ne, gospod stražnik...

Gašper: Kaj »ne«: Ta morela je moja, pa konec!

Gospa: Ne, gospod stražnik, ta človek ni tisti, ki mi je vzel dežnik. Oni drugi je, ki je bil pravkar tu, je pravi!

Meščan (priteče, pa zagleda navzoče): Ojej! (Se obrne in zbeži.)

Gospa: Ta je bil, ta je bil! Držite ga! Na pomoč!

Stražnik (odhiti za njim).

Gašper: Hihhi! Kaj se pa tako derete? Ali vas kaj boli?

Gospa: Kaj? Nesramnost! Kaj vas briga!

Gašper: O joj, kdo vam pa kaj hoče? Kokodajsate kakor razjarjena kokoš! Hihhi!

Gospa: Molčite! Moj dežnik! Moj dežnik! (Odide.)

Gašper: Hihhi! Ta je pa res imenitna! Kdo bi si bil mislil, da bo v Ljubljani tako veselo! Salabolt, mrači se že! Banka pa bo šele jutri odprta! Kje naj prenočim? Nikjer nobenega skednja, nobenega kozolca, nikjer nobenega travnika! Vse je zaplankano! Aha, tamle vidim nekaj zelenega! Menda so drevesa! Za eno noč bo že kako! Pa poglejmo! Lahko noč — otroci — jutri se spet vidimo!

Z a s t o r .

(Dalje prih.)

Vilko:

Vesnica proleća

Jedne noći pred proleće
Nečujno je prošla ona,
Iza nje je cveće cvalo — — —
I zvonila sitna zvana.

Zadrhtale šume stare,
Zanjihale grane vite,
Probudile četinare
I pupoljke male skrite.

Ptičice su zapevale
Sa tananih zelen-grana,
Pramaljeće pozdravljale
U osvitak belog dana.

Jedne noći pred proleće
Vetrić grane još je njih'o
Vesnica je šarno cveće
Prosipala tiho, tiho...

Др. Вој. В. Рашић, Београд:

СУНЦУ

Ој, сунце мило, вечно драго,
Извор' живота, највеће благо
На светле путе, часне и праве
Увек нас водиш живе и здраве.
Нит' има тајне, — ох, Боже мој!
Да је не пађе тај зрачак твој.

Поносно светлиш с бескрајног неба
И сваком живом припремаш хлеба,
Да теби тежи, да дигне главу,
Да тебе позна, — Божију славу!
Светли, засветли — ој, снагом свом!
Помози, слабом и роду мом!

Сунашце мило, топло високо, —
Да ти си за нас Божије око!
Ох, увек, увек гледај нас, гледај.
Подржи храбри у пропаст не дај!
У дому срцу твој сунчев зрак
Нек' увек гони и бол и мрак!

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Prosjakinja

Sa čedom na grudima,
Na hladnom trotoaru
Klanja se ljudima
I nada se daru.

Na od'jelu joj staru
Već tragovi se vide,
O davno umrlom čaru
Što u prošlost ide.

I tako ona prosi
Kroz dane i noći,
I u grudima nosi
Krikove bez moći.

Tek jednog će dana
Kraj Miljacke ledne
Pasti s mnogo rana
Tijelo žene jedne.

I na blatnoj cesti
Ležati će mrtva
Ljudske bezdušnosti
Opet jedna žrtva.

Milan I. Flanjak, konjički narednik, Zagreb:

Soko — Otadžbini

Ta koliko je slatnih strana
Na ovome zemnom šaru:
Polja, brda, okeana —
U divotnom svome čaru!
— Kraj najljepši i nad svima
To je moja Otadžbina.

Al' od svakog kraja sveta
Za me ima jedan samo —
Jedna mila zemlja sveta:
Moje blago sve je tamo.
Drugde za me nema sjaja
Drugde nema moga raja;
— Kraj prekrasni među svima
To je moja Otadžbina.

Gde najlepše sunce greje,
Tu najlepše zora sviti —
Nigde drugo tako nije
Ko 'u taj kraj ponositi:
Sve to sija, divno blista,
Kao bajna zora čista,
— Kraj jedini među svima
To je moja Otadžbina.

Sjaj, bogatstvo u njem cveti:
Sreća, slava i sloboda.
Sve krasote, veličine
Sve radosti i miline.
— Kraj najmiliji među svima
To je moja Otadžbina.

Ст. М. Мутибарић, Деспот Св. Иван:

ГУСЛЕ

Док се Турчин коље рез'о
гуслар нас је у круг стез'о
— опасно братском слогом —
да сви сложом, а са Богом,
прегнемо на дело врло:
Да се не би племе стрло...

Оне су нас сачувале
и кепке нам снаге дале
да стварамо домовину,
нашу милу Отаџбину:
врло мајку баш нас свију
лепу нам Југославију!...

Оне су нас сачувале,
зато нек им хрле хвале;
јер од њих смо прво пошли
на до овог данас дошли:
да имамо мајку свију,
поносну Југославију!...

Пазимо их, сестре миле!
Поштујмо их, браћа драга!
То су од нас заслужиле
те што скрше гусна врага,
те што даше пута роду
напошетку и слободу!...

Proleće na selu

Zeleni se lug i polje,
Sav zemaljski kraj,
Za sve ljude dobre volje
Nastao je raj.

Ptičice se pesmom glase
Danak čitav, vas,
Sva priroda rascvala se,
Smešeć se na nas.

Miris cveća sa livada
Zaustavlja dah,
Proleće nas zove sada
I priroda sva.

Sa veseljem pastir peva
I sa njime drug,
Pomažu im: slavuj, ševa,
Da sve ori lug.

Čista savest ljudskog stvora
Peva čitav dan,
Sve dok suton iza gore
Ne pošalje san...

Vilko:

Majska noć

Jorgovan plavi je cvao
Mirisom treptao zrak
A mesec tiho lutao
I krio se za oblak.

Na grančici jorgovana
Slavuj je pesmu zvao,
A oblak crn ko vrana
Mesecu pogled krao.

Katkad bi vetrić zanjih'o
Grančicu jorgovana
I bilo bi tiho, tiho
Do zore novog dana.

A. Francevič, Ljubljana:

Jeleni

Jeleni hočejo čez reko širo.
Najprej najjačji v njo se zakadi,
potem še drugi tja spusti se mirno,
vsak prejšnjemu na križec posadi
glavó z rogovjem težkim. Le vodnik
opore nima — sam svoj pomočnik.

Poglej jih: dolga vrsta plava v vodi,
prvak Rogin na drugi breg jo vodi.
Ko truden je in že boli ga vrat,
priključi redu gosjemu se zad.

Zdaj drugi — Trdorog — na čelu niza
na ono stran okretno se podviza.
Pa tudi on nazadnje je opešal,
glavó bo na Rogina zdaj obešal,
saj Rukež III je prednjak verigi,
blaginja trope vse mu je na brigi.

Na kopnem so in voda z njih curlja,
a meni solza iz oči roslja,
ko vidim zgled vzajemnosti, podpore,
da lepše človek vselej ne premore.

СЛОГА, ЛЈУБАВ И БРАТСТВО

Слога:

Ја сам она братска слога,
која свугде радо стижем,
и врлине своје распе —
међу браћом својом дижем.

Ја се увек створим онде,
ко зажели срцем мене;
а од сваког бежим тамо,
где се пакост, злоба, крече.

Где год љубав моја влада,
где се њојзи срцем кличе;
ту из њене топле душе,
свако добро братско ниче.

Моје срце сваког радо,
без разлике љуби, воли;
и услугу сваком чини,
за њу да се и не моли.

Слогу треба свака да жели,
њеним цвећем да се кити;
јер без слоге праве среће,
и не може нигде бити.

Љубав:

Ко љубави братске нема,
треба да је срцем тражи;
љубав сваком, ко је жели,
бол и тугу, јаде, блажи.

Љубав треба зажелети
па ће радо сваком доћи;
с њом се лако души дижу
изнемогле, слабе моћи.

У срцима сложне браће,
љубав срећу своју тражи;
без љубави њихов живот,
и не вреди, и не важи.

Тамо где се љубав диже,
и где братска слога бива;
за напредак и будућност,
љубав своју срећу сива.

Љубав треба свака да воли,
срцем својим да ју бије;
само њоме човек може
своју срећу да добије.

Братство:

Без љубави, миле, братске,
нема слоге своје праве;
само љубав, слога братство,
сваку злобу бришу, даве.

Где брат с' братом, својим срцем,
љубав братску, зида, диже;
ту кроз слогу њину братску
и јединство подистиче.

Кроз Сокољство наше мило,
љубав нека цвета, ниче;
и кроз братско срце наше,
слога нека пева, кличе.

Нашој моћи онда неће,
нигде бити свога краја;
до последњег нашег братског,
Сокољског уздицаја.

Pero Matešić, redov, Užice:

Naša vojska

Proslavljena, slavom ovenčana,
Opisana, pesmom opevana,
Po herojstvu daleko čuvena
Jeste vojska nas Jugoslovena.

Naša vojska, to je snaga jaka,
To je gnezdo Sokola - Junaka!
Biti vojnik, to je sreća prava,
Jer te čeka zadovoljstvo, slava.

Vojnik služi Kralju, otadžbini,
Njemu uvek cilj jeste jedini:
Branit Kralja, služiti svome rodu,
Biti borav za mir i slobodu!

Zato vojnik, ponosan je, srećan,
Svaki dan mu ko praznik je svećan
Pa on kliče sada ko i prije:
Mi smo vojska kojoj premca nije!

Franjo A. Sabol, Pribislovec:

Sokolsko selo

Ko ukopano selo već spava,
Budna je još gde po koja glava —
Sokoli to su, braća na javi,
Vježbaju marno na svojoj spravi.

Sve je tu lako i svakom je pravo —
Svi se pozdravljaju rado sa »Zdravo!«,
Niko ne pita ni za kakve časti —
Svi se do jednog »ti«-kaju bratski.

Mi seljaci nismo toga znali
Što Sokoli bi sve nama dali:
Umesto krčme i njene kugljane —
Seljaci polaze u sokolane.

Svakog dana naše selo stiže:
Prosveti, napretku, slozi bliže.
Ne puštamo da dušom drijema —
T'jelom i duhom ono se sprema.

Bore se da ideja pobijedi,
Viteškim korakom sve ju sl'jedi.
Ovako nam treba stalno ići
I brzo će spas domaji stići.

Симеуновић Лазар, Београд:

ЗАСТАВА

Застава је симбол свети,
кроз витештво ојачани,
под њом ћемо свакој сили —
брже, лакше одолети.

Здравим путем она води,
љубављу нам душу краси,
Отаџбини и Словенству —
тако гесло на њој гласи.

Заставнице, развиј гордо њена крила,
да се под њом загрљени,
и Соколовом запојени —
густо збију браћа мила.

У соколским стремљењима,
хајдмо за њом, браћо, сложено,
за напредак роду своме —
хајдмо за њом сви побожно.

† Franjo M. Sontor

Dne 26 marta o. g., na Vel. petak, zaklopio je zauvek svoje mlade oči i zaspao večnim snom naš nezaboravni brat Franjo M. Sontor, naraštajac čete Pribislavec.

Bilo mu je 17 godina.

Na Uskrs posle podne skupili se omladina, naraštaj i ostali prijatelji i rodaci, da odadu poslednju počast mrtvom bratu. Težak je bio ovaj rastanak; sve je plakalo; ni jedno oko nije moglo ostati suho nad prizorom, koji se zbivao u času kada se mladi unuk opraštao od svoje mile majčice i sinak od svoje majke. Težak je bio ovaj momenat. U 4 sata krenula je pogrebna povorka mesnim ulicama prema večnom počinku. U povorci se nalazilo 40 naraštajaca i mnogo članova

i dece. Mladom bratu nosila je četa venac s jugoslovenskom trakom na kojoj je bio ovaj natpis: »Poslednji pozdrav svom bratu — Sokolska četa«. Bilo je još mnogo i drugih venaca.

Nad otvorenim grobom brata Franje Sontora, oprostio se dirljivim oproštajnim govorom brat Franjo A. Sabol, načelnik čete.

Našem nezaboravnom mladom bratu naraštajcu kličemo: »Večna ti slava!«

Slavo Svoboda, Tivat:

Veliki ljudi govore

Rousseau (Rusò): Na selu učimo ljubiti čovječanstvo i služiti mu, a u gradovima ga učimo mrziti.

Spinoza: Što više upoznajemo prirodne pojave, to potpunije poznajemo biće božje.

Emerson: Svako zlo, koje nas ne uništava, naš je dobrotvor.

Emerson: Čemu plug ili jedro, čemu zemlja ili život, ako nema slobode?

Charlye (Šarli): Društvo neće moći nikad napredovati, nego će biti prisiljeno uvijek bankrotirati, dok svaki ne bude radio ono zašto je stvoren.

Keats (Kic): Lijepa stvar, radost za uvijek.

Buffon: Genij je dugotrajna ustrpljivost.

Rochefoucauld (Rošfukò): Ništa ne sprečava čovjeka toliko da bude prirodan, nego sama želja da bude takav.

Edison: Čovjek je dva posto nadahnuće, a devedeset osam posto znoj.

Shakespeare (Šekspir): Svako mjesto na koje pada nebesko oko, mudrome je čovjeku srećno utočište.

M. Vidović: Imamo i možemo sve! Samo u sebi treba tražiti vrela snage i u sebi paliti svijetla i ići putevima naše rodene duše.

Salamon: Blago čovjeku, koji nade mudrost, jer je s njom bolje trgovati nego srebrom.

Goethe (Gete): Mnogo želi čovjek, a ipak mu malo treba.

Škrinjar Jože, Ljubljana:

Zdravo, naš dragi brat!

Zdaj mladega kralja imamo,
ki naših je, fantovskih let.
Po rajnem očetu poznamo,
za narod, kot Oni, bo vnet.

Darujemo Ti, mladi kralj naš,
svoje življenje, moči.
Mlada so srca, saj nas poznaš,
mlada in verna, vroče krvi.

Radi za Tabo šli bomo v boj,
vodi nas! Vodi nas Ti!
Kamor porečeš, gremo s Teboj,
saj v srcu smo vdani Ti vsi.

Aleksander, Tvoj oče, bil tudi je naš,
saj vsem je bil dober kot Tebi,
In zdaj smo Ti bratje, saj nas poznaš,
bratje smo vdani Ti, verni.

Vedno vsi zvesto ob Tebi stojimo,
prenašamo vse, kar trpiš,
in vedno se radi s Teboj nasmejimo,
če včasih se Ti nasmejiš.

O, mladega kralja imamo,
ki naših je, fantovskih let.
In delo njegovo vsi dobro poznamo:
»za dom in za narod naš svet!«

Prosenc Živojin, Ljubljana:

Brat Aleksander Kostnapfel

27. aprila t. l. je praznoval 60-letnico rojstva brat Aleksander Kostnapfel, član Ljubljanskega Sokola. Jubilant je soustanovitelj sokolskega društva Ljubljana-Šiška in je prvi uvedel v slovensko sokolsko organizacijo telovadni oddelek dece.

Brat Kostnapfel ima za seboj že nad 45 let požrtvovalnega sokolskega dela. Rodil se je v Šturjah na Goriškem. Radi svojega trdnega narodnega prepričanja in dela so ga po svetovni vojni italijanske oblasti uklenjenega odpeljale v zapore zloglasne tržaške jetnišnice radi suma »soudležbe pri snovanju upora proti italijanski okupaciji«.

Ko se je vrnil zopet v Ljubljano, je nadaljeval svoje sokolsko delo zlasti med mladino. Radi njegove izredne vestnosti mu je bilo poverjeno najrazličnejše delo v društvu, župi in savezu. Še danes je delaven član TO sokolske župe Ljubljana in njenega mladinskega odseka.

Bratu Kostnapflu se zahvaljuje sokolski naraščaj za vse njegovo naporno, a plodonosno delo in mu želimo vsi še mnogo zdravih, delavnih in uspešnih let! **Zdravo!**

Miškove počitnice

1.

Šole je konec. Na Vidov dan je prišel Miško domov ponižno in skesano. Glavo je imel sklonjeno globoko na prsi. Nikomur si ni upal pogledati v oči. Doma je vrgel izpričevalo na mizo in odšel na vrt. Zamišljen je korakal po stezi in premišljeval, kako se bo zagovarjal pred očetom.

»No, kako je bilo?« ga ustavi močan in rezek glas. Pred njim je stal oče.

Mišku niti na misel ni prišlo, da bo srečal na vrtu očeta. Zato je presenečeno obstal in sprva ni vedel, kaj bi odgovoril. Končno se je le ojunačil in izjecljal:

»V matematiki so me vrgli.«

»Aha, v matematiki, lenoba lena. Ali ti nisem vse leto pravil, da se uči. A ti si se rajši podil okoli. Se boš pa sedaj učil. Le čakaj, vsak dan po tri ure.« Stari Logar, Miškov oče, se je razburil, a udaril ga ni, kakor je Miško pričakoval.

Oče je počasi korakal proti hiši in Miško za njim kot ozmerjan kužek. Pripravljen je bil na najhujše. Na tihem se je jezil na brezsrčnega profesorja matematike in tudi očetu je zameril, da ga je oštel.

Na pragu ju je čakala mati. Sklepala je roke in vzdihovala. Tudi ona je že izvedela za Miškov neuspeh; žalostna je bila in obenem vesela, da ni popolnoma padel. Saj glave ni tako slabe, si je mislila, ko bi se le hotel učiti. Pa bo že bolje, ko pride k pameti.

Oče ga je še malo oštel, mu pravil napake in mu obljubljal, da bo sedaj pela šiba, če se ne bo učil. Miško je uvidel, da je glavno minulo, in bil zadovoljen, da ni bilo kaj hujšega. Nekoliko mu je bilo žal radi izpita, a to samo toliko, ker ne bo smel na morje, kamor bi šel, če bi bil izdelal. Vedel je, da bo moral vsak dan poslušati očitke radi slabega uspeha. A tega si ni gnal k srcu.

Takoj po kosilu se je izmuznil iz hiše in odšel v Ločje. Tam ga je ustavil tovariš Tine.

»Kako si izdelal?«

»Eh, v matematiki so me položili.«

»No, mene so pa za vse leto. Pa mi je vseeno. Oče še nič ne ve. Mati mi je rekla, da tako nisem za drugam kot za kravjega pastirja.« Slamnikov Tine je potisnil roke globoko v žep in nemarno popačil obraz.

»Glej, tudi Mlinarjev Žane prihaja«, pokaže Tine s prstom na grmovje, ki se je razdelilo.

»Ali so tudi tebe vrgli?« ga naenkrat vprašata oba.

»Ne,« jima veselo odgovori Žane, »učitelj mi je rekel, da naj bo za enkrat. Drugo leto, da bo drugače.«

»Kaj pa Mačkov Jože in Močnikov Bine? Ali sta izdelala?«

»Mačkov Jože, vem, da je, in mislim, da je Močnikov Bine tudi.«

In tovariši so se še dalje pogovarjali o šoli in se jezili na učitelje, ki so popolnoma brez srca. Ko so si nekoliko olajšali srca, so zavili k reki. Slekli so se in veselo poskakali v vodo.

Sonce je že zatonilo, ko je prišel Miško domov. Pričakoval je, da bo moral zopet poslušati očetovo grajo. A oče je imel dosti opravkov v krčmi, mamica je pa predobrega srca, da bi ga oštevala.

(Dalje prih.)

DR. LJUDEVIT PIVKO

Dne 29. marca t. l. je umrl v Mariboru brat dr. Ljudevit Pivko. Z njim je izgubilo jugoslovensko Sokolstvo požrtvovalnega in neumornega delavca, velikega misleca in skromnega človeka, idealnega Sokola, ki mu je bilo sveto sokolsko načelo: Ne koristi, ne slave. Z dr. Pivkom pa je izgubila tudi naša sokolska mladina svojega velikega prijatelja in vzornika.

Brat dr. Ljudevit Pivko se je rodil dne 17. avgusta 1880 v Novi vasi, v občini Sv. Marko pri Ptuj. Po končani osnovni šoli in gimnaziji je študiral v Pragi filozofske nauke, ki jih je končal na vseučilišču na Dunaju in je postal profesor. V Pragi je telovadil v Praškem Sokolu in je postal prekaljen Sokol. V Mariboru, kjer je nastopil l. 1906. službo profesorja, je bilo

njegovo izvenšolsko delo posvečeno v prvi vrsti Sokolu. Bil je med ustanovitelji mariborskega Sokola, njegov tajnik, vaditelj, podstarosta. Sodeloval je z vso njemu lastno energijo in marljivostjo pri Sokolski župi Maribor, ki se je ustanovila l. 1913.

Med svetovno vojno mu je velela njegova sokolska dolžnost, da pomaga rušiti gnilo in mačehovsko Avstrijo. Kot jugoslovanski vojni dobrovoljec - junak si je pridobil nevenljivih zaslug pri ustvarjanju Jugoslavije.

Po svetovni vojni je bila prva njegova pot zopet v Sokola v svobodni in uedinjeni Jugoslaviji. Postal je starosta mariborske župe, od l. 1929. pa starosta Sok. društva Maribor I, kar je ostal do svoje smrti. Brat dr. Pivko je bil več let narodni poslanec v Beogradu.

Brat dr. Pivko je bil tudi odličen književni delavec. Spisal je več zgodovinskih in narodopisnih knjig ter prevedel več del iz češčine in ruščine. Sokolsko literaturo je obogatil s številnimi spisi in knjigami. Tudi »Sokolice« mu dolguje zahvalo za vrsto lepih člankov, iz katerih žari vsa njegova ljubezen do sokolskega naraščaja. Znamenite so knjige o njegovi dobrovoljski akciji Carzano.

Grob brata dr. Pivka je na pokopališču v Mariboru. Naše Sokolstvo in še posebno naraščaj, ohrani ime velikega pokojnika - Sokola dr. Ljudevita Pivka v častnem in svetlem spominu!

III sokolski slet Češkoslovačkog sokolskog saveza u Americi biće u junu 1937 u Grant-parku u Čikagu. Zadnji slet bio je 1933 god. prigodom svetske izložbe u Čikagu. Na ovogodišnjem sletu proslaviće Američki sokolski savez svoj 20-godišnji jubilej. Slet će biti otvoren 13 juna svečanom akademijom. Od 16 do 17 juna biće takmičenja na kojima će nastupiti 1300 Sokola i Sokolica, a zaključice ih 19 juna uveće proslavom u počast pobjednicima. U nedelju 30 juna biće saradnjom od 3000 sokolskih članova glavni sletski dan. Pripreme za ovaj slet već su, naravno, u najvećem jeku.

Aparat za tamanjenje buba. Po voćarskim farmama u Južnoj Africi prokušavaju novu spravu, koja je kadra da uništi ogromna mnoštva buba. Sprava je zapravo 3 i po metra visok stub, koji se može vrlo lako preneti i postavljati bilo gde. Na stubu je reflektor, koji baca jake, zelenkasto žute zrake. Svetlo privlači bube u ogromnom broju i sve su osuđene na propast. U unutrašnjosti stuba tvori se, naime, razdušna struja, koja uvlači gamad te je skuplja u naročitoj posudi, pa je onda spale. Pošto se procenjuje šteta što je čine bube samo u voćarskim farmama Južne Afrike godišnje na 250.000 funti šterlinga, izdaci za ove nove sprave isplaćuju se za kratko vreme.

Prah iz svemira. Već pre mnogo godina znali su astronomi, da ljudi opazaju samo neznatan deo meteora što padaju na zemlju. Čovek živi samo na kopnu, pa ni suha zemlja ni izdaleka nije sasvim »zaposednuta«, nego predstavlja kopno neznatan deo zemaljske površine. Nesrazmerno veći deo ove površine zauzimaju mora, a mora su uza sav moderni parobrodski promet toliko usamljena, da je već vanredan slučaj ako ljudi opaze kakav meteor. No iz svemira padaju na zemlju još i druge neke stvari, o kojima želimo ovde govoriti. Radi se o padanju »nebesnog praha«, t. j. vrlo sitnih čestica, koje uvećavaju težinu naše zvezde pokretnice svaki sat, kao što su izračunali astronomi, za približno jednu funtu. Ovi »mikrometeori« (mali meteori) po svojim najdebljim predstavnicima jedva su tako veliki kao glavica jedne bučke, a najmanji među njima imaju promer stotog dela milimetra pa i manje. Danas pretpostavljaju da se sastoje tamne magline u svemirskom prostoru, koje veoma otežavaju proučavanja astronoma, od takvih prašnih čestica. A meteorolozi i astronomi misle još nešto. U višim vazдушnim slojevima ustanovili su više vlage, nego su je pretpostavljali ranije, i na ovaj način vrlo je lako moguće da se stvaraju, kad dolaze u ove slojeve zemaljskog vazduha veće množine svemirskoga praha, kondenzacije koje imaju za posledicu velike kiše i grad. A to je, kao što smo rekli, samo mišljenje. Znanost napreduje sve više te se nada, da će jednoga dana pomoću tih malih čestica otkriti novi most između zemlje i svemira. Međutim zemlja postaje svaki sat za jednu funtu praha teža, za funtu praha što pada na nju iz drugih svetova.

Za šalu

Nije baš učtiv. »Ja sam zbilja na kraju sa svojom pameću.« — »Taj put jamačno nije bio bogzna kako dugačak...«

Prijatelj životinja ribiču: »Jeste li ikada na to pomislili da ostavlja svaka riba što je vi uhvatite muža i dvadeset hiljada neopskrbljene siročadi?«

Nepravda. »Moja je majka prema meni vrlo nepravedna. Kad ja grizem nokte, ona me uvek bije, a kada naša mala Ankića celu nogu turi u usta, ona se smeje, tako joj je drago.«

Fina koža. Obućar: »Ovde sam vam doneo cipele za vaš put na Severni Pol. Kako ste bili zadovoljni sa zadnjim cipelama?« — Istraživač: »Sjajno, najbolje cipele što sam ih ikad u životu pojeo!«

Kod vraćare. »Vi ćete dobiti žuljeve na nogama.« — »Hoću li mnogo od njih da patim?« — »Ne, nikako. Voz će vam skoro zatim otseći obe noge.«

Dobar napredak. »Ne čini li ti se, tata, da sam u klaviru vrlo dobro napredovao?« — »Svakako, dete moje, ja mogu barem već da spavam, kada ti sviraš!«

Vaganje. »Kad sam vagala kajsije što ih je moj sin kupio kod vas, manje ih je bilo pola kilograma. Kako je to moguće?« — »Draga gospodo, to ne mogu da vam kažem. Moja vaga je svakako u redu, a što bi bilo kad biste vi možda vagali još svojega sina...«

Nesrećni petak. »Vi idete u petak da pecate ribu? A koliko ja znam, vi držite da je petak nesrećan dan.« — »Istina, ali danas mi je palo na um da bi mogao petak biti i nesrećan dan za — ribe.«

Kolač za rodendan. »Mnogo ti hvala za kolač što si mi ga dao za rodendan«, kaže žena svome mužu, »samo ne razumem što znači sijalica na kolaču.« — »Sijalica ima četrdeset sveća.«

Mušica. U zatvoru razgovaraju dva kažnjenika o svojim zločinima. »Zašto si ti ovde?« — »Zbog jedne mušice.« — »Kako to? Zbog jedne mušice valjda nije još niko došao u zatvor.« — »Ti nemaš pojma o tome! Provalio sam u banku i kad sam bio u najboljem poslu, uleti mi u nos jedna mušica te sam morao strašno da kijam. I tako me nadoše i uhvatiše...«

Iz uredništva

Naredni 5 broj Sokolića iziћи će, zbog velikih praznika, zajedno sa 6 brojem kao dvobroj i to u mesecu junu. Rukopise treba poslati uredniku najkasnije do konca meseca maja.

I pored svih upozorenja i saveta uredništvo još uvek prima rukopise u vrlo slabom stanju kako po obliku tako i po sadržini. Rukopisi treba da su svestrano doterani!

Možebitne savete i želje glede uređivanja Sokolića neka se uvek jave uredniku našeg lista, a ne upravi. Zdrave misli i predloge uvek će se uzeti u obzir — ta, to je od koristi listu i uopšte našem Sokolstvu — samo ako nam to budu dozvolile druge okolnosti.

Nedostaje nam dobrog gradiva sokolske sadržine, što je od velike potrebe našem naraštaju. — Pesama imamo uvek dosta, a naročito slabih! Nije svako pesnik! Mnoge pesme, koje ni u čemu nisu zrele za štampu, moraju svršiti u urednikovom košu. Još mnogokoja pesma morala bi svršiti u košu, ali to ne činimo da već u početniku ne ubijemo svaku volju i odvažnost. Naši naraštajci i naše naraštajke morali bi se, razume se oni koji su za to sposobni, češće javljati u rubrici »Radovi našeg naraštaja.« — Dobro bi nam došle i lepe slike, telovežbene — sokolske sadržine, iz života našeg naraštaja i t. d.

Čim bude više gradiva, tim će list biti bolji i naš naraštaj zadovoljniji. Uzmite to u obzir i radite!

Rešenja iz 3 broja »Sokolića«

Križanka (I): Vodoravno: 1) Pek, 4) Laž, 7) Poset, 10) Rt, 12) Sto, 13) KS, 14) Trn, 16) Ara, 17) Zadruga, 18) Vis, 19) Ave, 21) On, 22) Lim, 24) Av, 25) Pečar, 27) Vid, 28) Kap. — Navpično: 2) Ep, 3) Kos, 4) Leo, 5) At, 6) Prt, 8) (izpade!), 9) Osa, 11) Trzin, 13) Krava, 15) Nas, 16) Aga, 18) Vol 20) Eva, 22) Led, 23) Mak, 25) Pi, 26) Ra.

Ispunjalka: dva književnika: 1) Takovo, 2) Oduran, 3) Limari, 4) Stisak, 5) Točiti, 6) Omiljen, 7) Jačina. — Uspravno: Tolstoj — Kumičić.

Križanka (II): Vodoravno: 1) Ker, 4) Pod, 7) Poper, 10) Ak, 12) Kes, 13) Ba, 14) Bas, 16) Jaz, 17) Maribor, 18) Ped, 19) Boč, 21) In, 22) Pag, 24) Na, 25) Dinar, 27) Gaj, 28) Don. — Navpično: 2) Ep, 3) Rok, 4) Pes, 5) Or, 6) Rab, 8) Pelikan, 9) Voz, 11) Kamen, 13) Baron, 15) Sad, 16) Job, 18) Pir, 20) Čaj, 22) Pij, 23) Gad, 25) Da, 26) Ro.

Ispunjalka: Samo vodoravno: 1) Arsen, 2) Uvijek, 3) Goolj, 4) Ural, 5) Sječe, 6) Traka, 7) Šaran, 8) Elba, 9) Nikud, 10) Ovens, 11) Avala. — Okomito i u ošenčenim poljima: August Sensa — Seljačka Buna.

Skrivačica: U — mi — sli — do — mo — vi — na.

Rebus

(Zlatko Veritas)

1, 2, 3, $\frac{1}{2}$ B + L + S

FRA
FRA
FRA

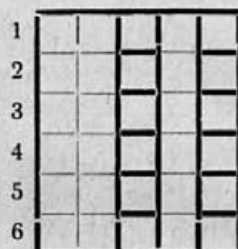
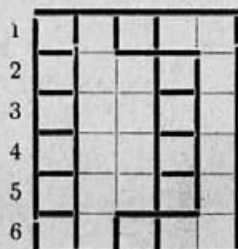
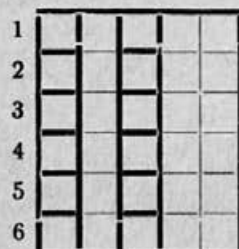
КОЊИЋЕВ СКОК

(Зора М. Томић, нараштајка, Вршац)

Ispunjalke

(Slavo Svoboda, Tivat)

Prvili k: 1) samoglas; 2) teška kovina; 3) drvena ploha; 4) pokrajina u Južnoj Africi; 5) prorok iz Biblije; 6) cvijet. — Drugi lik: 1) organi za krvotok (pad); 2) beškrivulja; 3) turska gospoda; 4) ime Marulića; 5) sto (provinc.); 6) najmanja ptica. — Treći lik: 1) naš pjesnik (Luka); 2) strmoviti; 3) špaga; 4) dijelovi tijela; 5) gradić u Sloveniji; 6) ovijeno. — Podebljani redovi daju prezimena naših književnika i to redom: slovenački, (Valentin): »Ilirija oživljena«, srpski dramatičar (Laza): »Maksim Crnojević« u prvom liku. U drugom dobijemo srpskog pisca imenom Stevan (napisao: »Ivkova slava«), te najvećeg slovenačkog književnika (Ivan) »Sluga Jernej i njegovo pravo«. Treći lik daje posljednjeg hrvatskog pjesnika Ilirca, i također hrvatskog pisca imenom Ivo, autora Pauka.

Zagonefna adresa

(Zlatko Veritas)

BRAT

NIKO STOR

KLIS

Ovaj naš brat iz staroga Klisa
Ormare pravi i stolove razne;
On ume da skuje i mrtvački les,
A majstorski pravi sanduke prazne.